

רק ועדת-חקירה ציבורית עשויה לטהר את

מזה זמן רב לא עוררה מערכת-ביקורת עתונאית תגובה כה נמרצת ומיידית כפי שקרה השבוע, אחרי פירסומם של העולם הזה (1131) וכמה עתונים יומיים, על הסוף השחור של ועדת-העשור.

בגלוי ובסתר, היכו הגילויים גלים במעגלים הולכים ומתרחבים. בזריות מפתיעה ורצויה, הורה סגן מנהל משרד ראש-הממשלה לחברת עשור הפרטית לחול מלהשתמש, לצורך ביונס פרטי, בסמל הדומה להפליא לסמל העשור הממלכתי.

באותה שעה, נשלחו משלחות נרגשות לאיתן מערכות העתונים שהחלו בפירסומים, תבעו מן העורכים במפגעי — תוך שימוש בשמותיהם של ראשי המדינה — להפסיק את הגילויים. מישוה "התעניין" נעשה במערכת הארץ, גרם להפסקת סידרת המאמרים על פרשת העשור. בשני עתוני-הערב הופסקו החקירות — ולא הופיעה מילה אחת — אחרי התערבות מגבוחה. רק חרות פירסם סידרה מאלפת — והשיג סקופ בכמה פרטים שהיו ידועים לתריסר עתונאים אחרים, שקיבלו הוראות לשטשם.

אולם קשה היה להשתיק את הפרשה. ח"כ הצ"כ שמחה בבה הגיש שאילתה מפורטת, שהסתמכה על הגילויים שפורסמו. אחד מעובדי ועדת-העשור, הטוען כי יש בידי הווכחות על איסורים ממאירים בהוצאת כספים, הודיע על פנייתו למבקר המדינה.

השבוע הופיעו סדי קולק ואלוף-משנה-בדימוס דויד גיב במסיבת הסברה פומבית, ניסו לפאר את הצלחותיהם מבלי לענות על ההאשמות החמורות. על אף נסיון-ההשתקה הנרחב, תוך שימוש בכל האמצעים העומדים לרשות המנגנון רבי-הכספים, נראו ראשי העשור כאילו בוער הכובע על ראשם.

כל מלה — בול!

הראש העיקרי בבעירה זו היה ראשו של אלוף-משנה דויד גיב, לשעבר חקיקן. על ראשו יצא כובע אורחלי. אולם הסיפור החל דווקא בכובע צבאי.

השבוע יצא המרצע מן השק, אחרי ששמר בן בקפדנות במשך שנים וחצי. או היה דויד גיב ראש פיקוד-ההדרכה (פה"ד) מזה ארבע שנים, אחרי קאריירה מזוהרת שהביאה אותו מדרגת סגן-משנה באמצע מלחמת-העצמאות, לדרגת אלוף-משנה.

אחד ההישגים החיוביים של מיבצע-סניני היה שפיתח קרב בני-נוער מסוימים את חובבות הבולאות. הפקחים מבין צעירים אלה הבינו לפתע כי תחביב זה טומן בחובו רווחים עצומים — ביחוד כאשר ישנה הזדמנות להטביע על בולים אלה את החותמת של שלטונות הכיבוש בעזה ובסיני. הודות לנסיגתו המהירה של דויד בן-גוריון, הפכו חותמות אלה ליקרות-מצויאות.

בין אותם שנדבקו בחובבות זו, היה דויד גיב. גורל אכזר מצע בעדו מלהגיע אל קו האש עם הכוחות הלוחמים, דבר שמנע בעדו מלהגיע בין הראשונים גם אל משרד-הדואר הכבושים, בעלי החותמות היקרות.

הודע למען החייל דגא לחיילי-צורף אלה, שלא יקופחו לעומת חבריהם בעלי-המזל, שהגיעו אל הקרב. על כן הדפיס הועד מעטפות מיוחדות, אותן החתים בחותמות אזורי-הכיבוש. הן נועדו לחלוקה בין החיילים הפשוטים — מעטפה לכל חייל, ערך המעטפות האלה הגיע זמנית עד ל-30 לירות, ושבעת הבהלה הגדולה לבולים אלה, הן העשירו כמה אנשים בארץ.

המעטפות הועברו לחלוקה בין החיילים באמצעות הפיקודים. ברגע הראשון לא הרגיש גיב באוצר שהתגלגל גם דרך הפיקוד שלו, ושגשגה בינתיים ליחידות הפה"ד. אך במהרה הרגיש שהחמץ הזדמנות. כאדמיניסטרטור מוכשר, ידע כי לעולם לא מאוחר. לכן שלח את אחד מפקודיו אל המחנות, אסף את המעטפות והחזירן לידי עצמו. מן הסתם הרגיש בעתל הנגרם למעטפות על-ידי חלוקתן לידיים שאינן יודעות להעריכן.

היתה זאת קליעה לבול. בידי גיב התכרזו 700 מעטפות — שערך הגיע, זמנית, כדי מאה מונים מערך הקובץ, הסתכם בלמעלה מעשרת אלפים ל"ל. העובדה שערך זה נלקח מחיילים שהיו כפופים למרותו, רק החמירה את המעשה.

אולם לא כל הנוגעים בדבר הסכימו לתחביבו של מי שהיה עתיד להיות מראגן תערוכת התחביב. במחנה אחד סירבו להחזיר את המעטפות, העבירו תלונה בצינורות המיסמכים. נפתחה חקירה, וגיב היה צפוי למשפט.

עד להעמדתו לדון, מונה גיב כאחראי לצעדה. כקצין-אג"ם שלו מינה — זו הפעם הראשונה בתולדות צה"ל — אזרח. היה זה אריה אפרת, לשעבר סגנו בצה"ל, שעתידי היה להיות סגנו בועדת-העשור — ומנהל החברה הפרטית עשור, שהתכוננה לשים את ידה על הביונס הממלכתי שהופקע לצרכים פרטיים.

אחרי הצעדה המשך גיב בעדו הבטוחים ונסע לצעדה בהולנד, כליתי צמוד למשלחת הצועדים. לאור הסיפורים שהושמעו לאחראי-מכן בקשר עם נוהלי מסע זה, העלולים לפתוח פתח ללונות שפתיים, כדאי היה שועדת-החקירה, החייבת לקום, צריכה להתעניין גם בפרטי פרשה זו.

רק לאחר חודשים חמשים המשפט על תחביב הבולים. בית-המשפט, בהרכב שלושה אלוף-משנה, מצא את גיב אשם. הוא נידון לקנס של 700 ל"ל — לירה על כל מעטפה שנמצאה ברשותו — ולהדחתו משורות צה"ל. סעיף אחרון זה הומתק על-ידי הרמטכ"ל דאג, משה דיין, מהדחה להעברה לתפקיד אחר.

בעישה כלפי מעלה

אולם לא בנקד נמצא תפקיד מתאים אחר לאלוף-משנה שנמצא אשם בעבירה כזאת. וזוהי דוקא הסיבה לעלייתו המסחררת של אלוף-משנה גיב מאז.

היה צורך למצוא לו באופן דחוף עיסוק מחוץ לשורות צה"ל, וכאלוף-משנה הוא זכאי — בהתאם לסעיף מזור ביותר בתקנון השירות של המדינה — לתפקיד בעל אותה דרגה לפחות בשטח האזרחי, ללא מיכרז.

בשטח זה נוצר במדינת ישראל נוהל משונה: אדם העובר עבירה, מקבל אמנם בעישה, אולם בדרך כלל כלפי מעלה. קאריירות מזהירות אחדות היו מבוססות על הנחה זו — שרוצים להיפטר מאדם שבגלל עבירה הפך לבלתי-יגוי, והדרך הנאותה ביותר להיפטר ממנו היא עלייתו בדרגה במקום אחר.

פעמיים, לאחרונה, נודעו הציבור נוכח פרשות של עבריינים או חשודים שהפכו לבעלי תפקידים חשובים: שליחותם הלאומית של מרדכי קר, הנאשם ברצח ובשוד לפני השליחות, וכוונתו של צבי בן-אפרים, שהפך גובר צרייתי אילת אחרי שנחשד במעילות בתפקיד דומה בצפת.

שום אדם מתקדם לא ירצה בחיטול אפשרויות הקיום של אדם שעבר עבירה. תמיד צריכה להיות לעבירה, שרצה את עונתו, ההזדמנות להיטיב את דרכו ולהתחיל את דרך חייו מחדש. אולם מכאן רחוקה הצעדה עד להיכנת אדם, שהיית בעבירה מסוג זה, לאחרי על תקציב של מיליוני לירות מקופת הציבור. וזה בדיוק מה שקרה לאלוף-משנה גיב.

במשך כמה חודשים ישב גיב בחדר בבית ברחוב מנדלי בתל-אביב ואירגן את גיוס התדרים לתזרים לקראת הזרם הגדול (שלא בא אמנם לשנת העשור, אך לעומת זאת הגיע אחרי שנמרה שנת-העשור). הוא הצטיין בתפקיד זה בכשורה הארגוני הרגיל. ואז באה ההזדמנות הגדולה.

אחרי ריב אישי בין הארכי-שנורר מאיר וייסגל לבין מפקד מחוז ירושלים, יעקוב פרי (פרולוב), אדם שהצטיין בכל תפקידיו במלחמה ובימי שלום, ושהושאל על-ידי צה"ל לועדה, נשארה משרת מנהל ועדת-העשור העולמית פנויה. הורגש מחסור חמור בממלא מקום. מישוה המליץ על גיב בפני השנורר הגדול. לוייסגל לא היה זמן לבחון את האיש, כי כרגיל היה נתון בין שני נסיעות בעולם. מיד אחרי מניווי של גיב היה וייסגל ברקיע השביעי — במטוס בדרכו לגולה הדתיה. הוא הספיק בקושי להציג את אך לבעל חב"ר העובדים.

אולם האיש שהוכנס בצורה כה מקרית לענין, לא התכוון להיות אורח זמני. הוא שם את ידו על העשור, הפך אותו לענינו הפרטי — במובן הטוב הרע של המונח. כמארגן,

צייר גרינברג (שמאל) ומשפחתו בתערוכת הפננת ברחוב

העולם. חברת פרטים צרפתית אף שלחה משלחת מיוחדת לארץ, כדי לרכוש את זכויות ההסרטה לטרס, שביוסט על סיפורו של איצקוביץ.

היה זה סיפור גדול לכל הדעות. אלא שהעוקץ בו היה, השאי לא יכול היה להוכיח אם הוא אמיתי או פרי דמיונו של איצקוביץ בלבד. איצקוביץ היה בעל עבר פלילי לפני שערך מאיתו. גם בעת פרסום ספרו עדיין היה תלוי ועומד נגדו משפט בעוון גנבת מכונית. בסיפור עצמו היו פריטים מוזרים רבים. איצקוביץ בן ה-28, זכר בדקויות רבה פרטים, שאירע לו או התרחשו בסביבתו, בהיותו בן תשע, בגיל בו הופרד מהוריו בבוקראשט. לא היו לו כל מיסמכים או תעודות על הקורות אותה, מלבד מספר מדיניות סתמיות וכרטיס ז"י הוי, על-שם טוני נלסון, מלגיון הורים הצרפתי. במשך כל הסיפור הוא לא הזכיר אפי לו פעם אחת את הוזהו או שמו של האיש שהיה אחראי לרצח הוריו, וששימש אחר כך, בהיותו כבן 50, רב-סמל קרבי בלגיון הורים.

אך שכל החשדות לא הורידו את ערך הסיפור עצמו. אמר השבוע אחד מכתבי החוק, שהגיע כסוף כסף גיב, תמורת הוכחת לראיון את איצקוביץ: "לא חשוב אם הסיפור אמת או לא הוא שוה את הכסף אפילו רק בגלל הדמיון שלו."

דרכי אדם

תערוכת האדם הפרטי

מאות המוזונים שבאו לטכס פתיחת תערוכת אדם אנוש במוזיאון לאמנות מודרנית בחיפה הופתעו: על המדרכה ממול המור יאון הצטופפו עשרות אנשים סביב לתעי רוכת יחיד שנפתחה גם היא באותה שעה בדיוק. ההבדל בין שתי התערוכות היה שתמונותיה של הראשונה נתלו בכבוד רב באולמות בנין-הפאר של עירית חיפה, בעוד שתמונות התערוכה השניה הושענו על קיר חזיתו של הבית השכן.

לכל צופה שהבין אידיש או פולנית היה אלעזר גרינברג (47) נאמן לחזור בפעם המאה על ההסבר אשר כלל את כל טענותיו נגד ההלל המוזיאון.

לאנשים שלא הבינו את שפתו הצביע על שלט שחור, שכתובת לבנה עליו קבעה: "באופן שיטתי אין מאפשרים להציג את תמונותי בתערוכות כלליות."

הצגת תמונות — בחשאי. באמצעות אשתו אבגניה (47) ובתו אלה (19), חילת וחברת להקת החי"ל, הסביר גרינברג כי מאז עלה מפולין לפני 10 שנים, ניסה ללא הצלחה להציג את פרי בוערתו בתערוכה כות-הציור הרבות שנערכו בחיפה. הצייר המתגורר בקרית-מוצקין הסמוכה לחיפה, הביא את עבודותיו לכל תערוכה שנפתחה בעיר, אולם מנהל המוזיאון הדי"ר חיים שוף, היה דוחה אותו בכל פעם.

לפני כחודשים קיבל גרינברג, כאשר הצייר רים בארץ, הזמנה לשלוח את תמונותיו לתערוכת אדם אנוש במוזיאון חיפה. הוא שלח מיד שני ציורים. אחד של שני אנשים נושאים פצוע על רקע של עיר בוערת, והשני כושי יושב בידיים פשוטות וחיוך רחב ושני ילדים, כושי ולבן רצים לקראתו. גרינברג ציפה לקבל כנהוג את התזמנה לפי תיחת התערוכה. הוא אמנם קיבל הזמנה לפי תיחת, בציורה הודעה כי ציוריו שלו לא יוצגו שם.

לא היום, אתמול. הפעם כבר לא אכנע, הכרזו הצייר, שכקיבל את מכתבו של מנהל המוזיאון. הוא החליט לקיים תערוכה פרטית משלו, כדי להפגין בפני אזרחים (החשד בעמוד 12)

במדינה

עתונות

הסקופ הגדול

אחד הסיפורים הסנסציוניים ביותר שהתפרסמו בשבועות האחרונים בארץ היה סיפור שהודפס לפני כשבועיים בידעות אחרונות, אודות איש חילהים הישראלי, שערך מאגרי תו באירופה כדי לנקום ברוצח הוריו. כאשר נתנו עורכי ידעות אחרונות כותרת בעמוד הראשון לסיפור המיושן, שגלבו האחרון — משפטו של החייל שחזר לארץ — התרחש לפני שנתיים, הם לא ידעו בעצמם את עצמתו של הסיפור שנפיל לידם.

אליהו איצקוביץ, שבני משפחתו נספו במחנה-ריכוז אחרי שנשלחו לשם על ידי מפקד משמר הברזל ברומניה, נאמר באותה ידיעה, גילה כי האיש האחראי למשלוח הוריו למחנה-הריכוז, משרת בלגיון-הורים הצרפתי. כחייל צה"ל ביקש העברה לחיל-הים. ערק מאיתו באיטליה, התגייס ללגיון-הורים הצרפתי, לחם במלחמת הוודוסין, פגש שם את רוצח הוריו, רצחו בשעת קרב מבלי שאיש ירגיש בכך. מאוחר יותר חזר איצקוביץ לארץ, הועמד לדין על עריקות, הצליח לשכנע את שופטיו להתחשב במטרת עריקותו, נידון רק לשלושה חודשי מאסר.

תמורת סיפור אישי, 500 לירות.

הסיפור שפורסם בידעות אחרונות הועבר על ידי סוכנויות שלגרפיות לתוך-לארץ, וזה דוקא בצרפת להדים בלתי-משוערים. העתה גות הצרפתית היתה מעוניינת בסיפור סנסציוני, על רצח מתוך נקמה, שבוצע בשורות הבלגיון. כבר למחרת קיבלו כתבי העתונות הצרפתית בארץ הוראה למצוא את האיש, לשלוח סיפורים מלאים אודותיו.

הידיעה על כך הגיעה גם לידיעות אחרות. נות, שאחד מכתביו, אראל גינאי, משמש גם ככתבו של פראנסואאר הצרפתי ביש-ראל, מערכת העתון הועמדה מיד על רגליה, החליטה למצוא את האיש שהיה מבוקש אותה שעה על ידי כתבי-החוק בישראל. ארבעה כתבים עסקו במשך חמישה ימים בחיפושים נמרצים אחרי האיש, לבסוף מצאו אותו בדירה בת חדר אחד בנחלת-יצחק.

למרות היותו מחוסר-עבודה לא התלהב איצקוביץ לחזור באוני העתונות, תמורת כסף, על הסיפור שסיפר לכית-המשפט הצבאי. הוא דחה את רם אורן, כתב ידיעות אחרונות, סירב למסור לו את הסיפור. אולם מערכת ידיעות אחרונות לא נכנעה. משלחת מורכבת מאראל גינאי, ראש המעי רכת דב יודקובסקי ורם אורן, חזרה אל איצקוביץ, הציעה לו שוב הצעות קוטמות. ליתר כסחון הומוק לארוחה במסעדה. כטוב-ליבו ביין, הסכים למכור סיפור אקסי קלוסיבי, תמורת 200 לירות דמי-קיימה.

במקום מסמכים, מודליות. מה שי אירע אחר-כך דמה למבצע צבאי חשאי. איצקוביץ ורם אורן, כתב ידיעות אחרונות שלקח ממנו את הסיפור, התפרשו ונסעו עם משמרי-אש לפנסיון בחיפה, נרשמו שם בשמות בדויים. כשהיה נדמה להם, כי כתבי החוק מתחקים על עקבותיהם, העבירו את מקום מגוריהם למלון אחר בכפר-שמריהו. בנייתים מכר ידיעות אחרונות את זכויות הפירסום של הסיפור בחוף-לארץ לפראנסואאר הצרפתי. לפי ההסכם קיבל ידיעות אחרונות 50 אחוז מהסכומים שגבה פראנסואאר, שלם מזה לאיצקוביץ עצמו 25 אחוז, שהסתכמו בשבוע הראשון בסכום שהתקרב לאלף לירות. הסנפור הסנסציוני וזה להדים בכל רחבי